

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jacobi Sadoleti Card. Et Episcopi Carpentoractensis Viri
Disertissimi, Opera quæ exstant omnia**

Sadoleto, Jacopo

[Francofurti], 1607

VIII. Iac. Sadoletvs Episc. Carpent. Herculi Conzage S.R.E. Cardinali, S.P.D.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69244](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69244)

acceptam ferimus. Nam de ratione scribendi, verum Latine inter nos oporteat, an seculi liberum sit utriusque nostrum. Ego tuis literis, cuiuscumque illa fuerint, contentum me fore confiteor: modo accipiam crebrius. In quo peto à te, ut non inuideas hanc exoptatam voluptatem expectationi meae. Nihil enim mihi potest esse iucundius, quam de te crebro, & ex te ipso cognoscere. Quo quidem in munere ego tibi praebō, ut tu me imiteris: sapius ad te scribam, ut eliciam tuas. Paulus in studiis remissior nunc quidem est: quem ego languorem libenter ascribo tempori. Nihil enim est, quod nolim potius exillimare in causa esse, quam naturam, aut voluntatem adolescentis: qui si quo incredibili ingenio est praeditus, totum intendere ad optimas artes amplectendas voluerit, nae illenon solum nobis, qui propinquiores sumus, sed alienioribus etiam magno futurus est ornamento. Nos ambo valeamus, utque valere plurimum optamus, & benevolentiam nostri conferre, sicuti à nobis quidem summa ea cum fide & constantia erga te conferuatur. Vale. Carpent. XV. Cal. August. M.D. XXVII.

VIII.

IAC. SADOLETUS EPISC. CARPENT. HERCULI CONZAGE S. R. E. Cardinali, S. P. D.

Iohannes Franciscus Bius, qui tibi has literas reddidit, vir est leis virtutibus ornatus, quas cognoui semper & requirere, & amari. Nam cum in scribendo literarum venustate ac manu operibus, quos quidem ego adhuc viderim, facile antecellit: cum verè in dictando, & lucubrando tanta sciendia est, ut idoneus fuerit habitus, qui mihi in eo munere succederet: quo, ut tu optimè nosti, Romæ non mediocri cum dignitate fangebat. Est enim meae disciplinae alumnus: deditque mihi aliquot annos non mediocri meae cum utilitate operas: tantumque ingenio & labore profecit, ut in Pontificis epistolis ac diplomatis, facillè iam eius scripta pro meis probarentur. Quodque paucis admodum contigit, in utraque lingua, & Latina, & vernacula, ea videlicet, quae nunc est Italiae familiaris, pates progressus fecit. Adiunxit porro ad has artes, quae ingenij & doctrinae sunt, illas quoque quae sunt bonorum & virorum, & morum: iam & fide, & probitate, & omni diligenter genere atque assiduitatis, & mihi, & omnibus profusus satisfecit. Is, ut dicebam, cum locum honorificum apud summum Pontificem esse nactus: cumque & testimonio meo, & suae virtutis commendatione, Principis summam gratiam ac benevolentiam obtineret: eiusdem fortunae iniuria, cuius iniquitate cetera ceciderunt, & summa spe & honore pristino deturbatus est: re familiari sua

sus, quod datus etiam est, nec satis commodè antea constituta,
 et nunc penitus direpta. Quod quidem fato quodam meo illi ac-
 cidit: qui cum se, & spes ac rationes omnes suas in meam fidem
 commisisset, vehementerq; ego cuperem illius consulere fortunis,
 & id idcirco conatus essem: non potui tamen assequi, ut id ipsi effi-
 cerem. Quod autem fuit proximum, id effeci, ut cum in eo loco
 constituerem, vobis & sperare vberiora, & adipisci posset. Nunc in
 his urbis Romæ & totius Italiae ruinis, quæ me & communis pa-
 tris, & plerumque amicorum ac necessariorum incommodis, &
 impensis summi Pontificis, quem ego omnibus vnum antepo-
 no, nulli, vehementissimè perturbant: cum ad humanitatem ni-
 hilominus pertinere arbitrer, suscipere curam eorum quos & in-
 ducio, & benevolentia sum complexus: existimavi, si res Ro-
 mæ ita occidissent, & collapsæ essent, ut ex tanto, tamq; acerbo
 exitu, ne tenues quidem superessent reliquæ pristinae digni-
 tatis, esset, ipsi Joanni Francisco reditus ad suum obeundum
 munus penitus interclusus: neminem esse digniorem qui poti-
 terat hanc gloriam, tali viro optulandi, quam te, cuius ego &
 amplius non semper faui, & virtutem & liberalitatem natura
 sum admiratus. Quæ quidem hoc in te illustriora omnibus vi-
 dentur necesse est, quod exteris Italiae luminibus extinctis, so-
 la penè tua virtus & nobilitas relicta est. Itaque nequaquam
 quidem mirum est, si, qui suæ confidunt virtuti, fortuna verò
 destitute vbi sunt, hoc tempore te intructi vnum, & in te spes suas
 consistere coguntur: sicut & Binus ipse constituit, & ego ut ita
 dicar, illi quoque auctor sum. Sed quod ad commodum & vtili-
 tatem tuam pertinet, si hunc hominem amplecti tua benevolen-
 tia, & in familiaribus tuis habere institueris, eiusque operam &
 utilitatem in tuis rebus adhibere: parce mihi, & caute de eo est
 attendendum: ne videar cum beneficium à te petam, potius afficere
 Francisco velle: cum præsertim quantum ex tali ministro com-
 moditatis, opportunitatis, dignitatis, principi viro accedere
 possit, tu pro tuo ingenio & prudentia statueres optime queas.
 Quod autem attinet ad me, qui in summo dolore, quem ex re-
 bus publicis capio, hac quoque cura sollicitor, ut hominis mi-
 hi deest, omnique virtute præditi, quem ego summè diligo,
 tranquillitati & comodo consulatur: peto à te mi optime,
 & præstantissime Hercules, atque omni animi studio te ma-
 ximo opere rogo, si quid mei amoris residet in te, & si com-
 munitatem studiorum coniunctio, quæ in amicitia vim habere
 maximam ad benevolentiam solet, me ex animo tuo effluere
 non est: mihi deus hoc absenti, quod ego maximè ex-
 peto, volaque: ut hominem hunc, de manu mea, in manum
 tuam tuam beneficentiam & liberalem acceptum, in familiarita-
 tem

rem & gratiam recipias, velisq; illi apud te esse locum, quod suo labore, industria, fidelitate, amorem tuum & iudicium emereri possit. Quod illum ita maturè itaque officiosè facturum esse confido, ut tu si meo testimonio fidem habere, & mihi morem gerere animum induxeris, quod te e quidem facturum non dubito, facile & quamprimum sis intellecturus, ad tua multa & fortunæ & familie ornamenta, ex huius hominis familiaritate magnum quoque decus accedere. Me quidem tanto tuo beneficio deinxeris, ut tibi perpetuam pro eo gratiam sim debiturus. Quod ut facias vehementer etiam atq; etiam rogo. Vale. Carpentoraçti, XI V. Calend. Iulij, M. D. XXVII.

IX.

IAC. SADOLETVS EPISC. CARPENT. IO.

Salutato S. R. E. Cardinali, S. P. D.

Nodem menses ferè sunt, cum ego Carpentoraçe, ut meam ipse gererem & gubernarem Ecclesiam, me recepi: cum vixi-
ginti ipsis diebus ante Roma essem profectus, quam illa acerba
horribilisque clades tibi illi omnium clarissima & nobilissima in-
cidisset. Qua mea illinc profectio, cum res illas libenter relin-
querem, ab vno Pontifice Maximo & clementissimo, ægrè fui di-
uulsus. Amo enim eum, & amaui semper: nec meo in illum studio
& voluntate quicquam adhuc in vita expertus sum ardentius.
Quo etiam maiorem ex illo grauissimo casu cepi animo dolo-
rem: quem tamen scribendo non persequar, ne & meam ipse mo-
lestiam augeam: & te videat velle ad luctum illarum rerum me-
cum vnà reuocare. Quod autem ad meum officium & obseruan-
tiam erga te pertinet, posteaquam huc veni, cogitavi iam sæpius
ad te scribere. Nò enim te fugit, dum Romæ fuimus ambo, te mi-
hi semper propositum fuisse, quem præcipuè colerem: non solum
amplitudinis & dignitatis tuæ causa (hoc enim tibi commune
erat cum multis) sed multò etiam magis, quod tu mihi videbaris,
in illo genere & ordine, vel solus, vel certè cum paucissimis, anti-
que illius virtutis exemplum retinere. Eram igitur tibi ex animo
deditus: neq; tu id nescis. Quam meam opinionem & obseruan-
tiam confirmabat, tum insignis beneuolentia, qua sui semper
coniunctus cum patre tuo clarissimo viro: tum tua erga me per-
petua præstantisque humanitas, cuius nullo tempore obtulisci pos-
sum. Cogitavi igitur scribere ad te. Sed cum nullum sappereret,
(his quidem temporibus miseris, perditisque) argumentum, quod
vel mihi scribenti, vel tibi meas literas legenti, esse aptum videretur,
distuli vsque in hunc diem: nec meatus huius, quò nunc ha-
beam magis quid scribam, quam habuerim antea. Sed quia quic-
quid